

Jarno Lehtonen

YHTEISÖNEUVONTA JA ALUEELLINEN HYVINVOINTI –
SJOITUS HERVANNAN TULEVAISUUTEEN?

Kuntoutuksen suunnittelu ja -ohjaus
2020



YHTEISÖNEUVONTA JA ALUEELLINEN HYVINVOINTI –SIJOITUS HERVANNAN TULEVAISUUTEEN?

Lehtonen, Jarno
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelma
Kesäkuu 2020
Ohjaaja: Sallinen, Merja
Sivumäärä: 30

Asiasanat: sosiaalinen kuntoutus, maahanmuuttajat, yhteisöneuvonta, yhteisötyö

Opinnäytetyö keskittyy Tampereella 2016 aloitettuun TEKO - tehostetun kotoutumisen – hankkeeseen ja siellä tehtyyn yhteisöneuvontatyöhön. TEKO-hanke ja siihen kuuluva Kototori toimivat matalan kynnyksen palvelupisteenä, josta vasta maahan saapuneet maahanmuuttajat saivat neuvontaa ja ohjausta.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää hankkeessa toimivien yhteisöneuvojien omia kokemuksia matalankynnyksen neuvontatyöstä Hervannan alueella sekä miten se on vaikuttanut heidän osallisuuteensa. Opinnäytetyö käsittelee yhteisöneuvontatyötä, sosiaalista kuntoutusta, ja maahanmuuttajia. Opinnäytetyön aineisto kerättiin puolistrukturoidulla ryhmähaastattelumenetelmällä. Haastateltavina toimivat neljä hankkeessa toiminutta yhteisöneuvojaa, jotka kaikki olivat maahanmuuttajataustaisia henkilöitä.

Yhteisöneuvojat kokivat myös oman osallisuutensa vahvistuneen lähiyhteisöissä ja täten yhteisötyön tärkeys korostui. Tulokset viittaavat siihen, että osallisuuden kannalta kantaväestön mukana olo toiminnassa oli tärkeää yhteisöneuvojille. Tuloksista voidaan tehdä johtopäätös, että yhteisöneuvonnalla on nyt ja tulevaisuudessa tarve Hervannan alueella.

COMMUNITY COUNSELING AND REGIONAL WELL-BEING - AN INVESTMENT IN THE FUTURE OF HERVANTA?

Lehtonen, Jarno

Satakunta University of Applied Sciences

Degree Program in Rehabilitation Guidance and Planning

June 2020

Instructor: Sallinen, Merja

Number of pages: 30

Keywords: social rehabilitation, immigrants, community counseling, community work

This thesis focused on the TEKO - Enhanced Integration - project which started in 2016 in the city of Tampere and was focused in the community counseling work. The TEKO project and the Kototori belonging to it serve as a low-threshold service point from which newly arrived immigrants received advice and guidance.

The purpose of this thesis was to examine community counselors own experiences of low-threshold counseling in the Hervanta area and how it has affected their involvement. The thesis deals with community counseling, social rehabilitation and immigrants. A qualitative research method was applied in this thesis and the data was collected through a semi-structured focus-group interview. The four interviewees were community counsellors from the TEKO-project and they all had immigrant background.

Community counsellors felt that their own involvement in the local communities had been strengthened, and thus the importance of community work was emphasized. The results imply that from counsellors view point the involvement of the native Finnish population was important for inclusion. From the results, it can be concluded that there is a need for community counseling in the Hervanta area now and in the future.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	SOSIAALINEN KUNTOUTUS	7
3	YHTEISÖNEUVONTA.....	9
4	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS	12
5	OPINNÄYTETYÖN TOIMINTAYMPÄRISTÖ JA AINEISTONKERUUN MENETELMÄT	12
5.1	TEKO-hanke ja Kototori.....	12
5.2	Aineistonkeruu ja haastattelumenetelmä	14
5.3	Aineiston analysointi	15
5.4	Tietosuoja.....	16
6	TUTKIMUKSEN TULOKSET	17
6.1	Haastateltavien taustatiedot	17
6.2	Hankkeeseen saapuminen	17
6.3	Yhteisöneuvonta hankkeessa	18
6.4	Ajatuksia yhteisöneuvonnasta hankekauden jälkeen.....	20
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	22
8	POHDINTA.....	23
8.1	Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus	23
8.2	Tuloksien tarkastelu	23
	LÄHTEET.....	27
	LIITE 1.....	29
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

“Kauneus ei ole sitä mitä olet ulkoa – kauneus on viisaus sekä aika jonka uhraat pelastaaksesi kaltaisesi taistelevan sielun”

- Shannon L. Alder

Tampereella sijaitsevan Hervannan alueen asukkaista vieraskielisiä on jo yli 20 % kyseisen alueen väestöstä. Kyseessä on siis noin kolminkertainen määrä suhteessa koko Tampereen vieraskielisten asukkaiden määrään (7,4 %). Lähivuosina on odotettavissa, että suuri osa Tampereelle tulevista kolmansien maiden kansalaisista tulee asettumaan Hervannan alueelle. Hervannassa kantaväestö elää fyysisesti lähekkäin, mutta kulttuurillisesti erillisiä yhteisöjä on alueella useita. Näillä alueilla ei kahdensuuntainen kotoutuminen toteudu siten, että se palvelisi kyseisiä yhteisöjä riittävän hyvin. Julkisen sektorin kotouttavan sosiaalityön asiointipalvelut maahanmuuttajille ovat ajallisesti erittäin rajatut ja keskittyneet. Edellä mainittujen seikkojen vuoksi syrjäytymisriski suljetuissa yhteisöissä kasvaa tuntuvasti. (Tableau Public www-sivut 2019)

Ruotsissa peruspalveluiden riisuminen lähiöistä on osoittautunut huonoksi ratkaisuksi. Lähiöissä asuvat joutuvat tukeutumaan isoihin ja mahdollisesti myös hyvin etäisiin palvelukokonaisuuksiin. Kun lähipalveluita on viety lähiöistä pois, on huomattu, että kyseisistä alueista alkaa muodostumaan ihmisten säilöntäpaikkoja, joissa riski yhteiskunnasta syrjäytymiseen kasvaa huomattavasti. (Söderling 2018) Vuonna 2017 Ruotsin poliisi on tutkinut, että noin 800 nuorta miestä kuuluvat rikollisverkostoihin, joilla on hallussaan ampuma-aseita. Kyseisten rikollisjengien jäsenet koostuvat nuorista koulupudokkaista. Valtaosa näistä nuorista on maahanmuuttajataustaisia henkilöitä. Tutkimus käsitteli kolmea Ruotsin suurkaupunkia: Tukholma, Göteborg ja Malmö. Toisen tutkimuksen mukaan eteläisessä ja keskisessä Ruotsissa on 15 aluetta, joissa

poliisi ei enää välttämättä pysty suoriutumaan annetuissa tehtävissään. Ongelmia tuottavat sosiaaliset sekä taloudelliset ongelmat. Alueilla on myös raportoitu olevan suuri määrä rikollisia. Ruotsin poliisin resursseja ei ole lisätty ja poliisitoimintaa on siirretty ongelmattomilta alueilta ongelma-alueille. Tämä taas on johtanut siihen, että ongelma-alueiden nuoret ovat levittäytyneet myös paremmille alueille, jossa ovat jatkaneet rikollista toimintaansa. Jengiytymiseen liittyvät merkit tulee siis ottaa Suomessa vakavasti. (Sverige Radio www-sivut 2018)

Suomen ex-poliisiylijohtaja Mikko Paatero on blogissaan kommentoinut Ruotsin nykytilannetta ja peilannut sitä Suomeen. Hänen mukaansa olisi absurdia kuvitella, että vastaavia ongelmia ei voisi syntyä myös Suomessa. Paatero arvioi, että ennaltaehkäiseviin toimiin tulisi ryhtyä välittömästi. Tämä siis tarkoittaa syrjäytymisen estämistä, tehostettua kotoutusta ja jengiytymisen estämiseksi tehtäviä toimia. Eli vielä Suomessa on hyvät mahdollisuudet ennalta ehkäisevään työhön, mutta samaan hengenvetoon Paatero myös kommentoi, että ”hiekkia tiimalasissa vähenee”. (Paatero 2018)

Hervannan alueen kasvanut turvattomuuden tunne sekä huoli alueen hyvinvoinnista käy ilmi alueen asukkailta saadussa palautteessa, kuin myös Tampereen kaupungin strategiayksikön teettämän kyselyn pohjalta. Orastavien merkkien mukaan olisi äärimmäisen tärkeää saada nykyistä maahanmuuttajaväestöä integroitua paremmin suomalaiseen yhteiskuntaan tulevien vuosien aikana, koska on mahdollista, että seuraavan konfliktin seurauksena uusi turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten aalto rantautuu Suomeen. Matalankynnyksen neuvonta on tärkeä osa sosiaalista kuntoutusta. Pitämällä matalankynnyksen lähipalvelut Hervannan alueella lähellä maahanmuuttajayhteisöjä voidaan nyt jo panostaa ennaltaehkäisevään työhön, vahvistaa monikulttuurisia yhteisöjä ja estää vaarallisen jengikulttuurin rantautumisen suomalaisiin lähiöihin. (Tampereen kaupungin www-sivut 2018)

Ajatus opinnäytetyöni aiheeseen lähti alkujaan samasta ympäristöstä, johon itse työ sijoittuu – Hervantaan. Kuntoutuksen suunnittelun ja -ohjauksen työharjoittelujakson suoritin TEKO-hankkeessa, joka sijaitsi Hervannan vapaa-aikakeskuksen tiloissa.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia mitä vaikutuksia yhteisöneuvonnalla on Hervannan alueellisen sekä sosiaalisen hyvinvoinnin kannalta. Opinnäyte myös pohtii

matalankynnyksen neuvonnan hyötyjä Hervannan kaupunginosan tulevaisuutta silmällä pitäen. Opinnäytetyössä on tarkoituksena käsitellä sosiaalista kuntoutusta, maahanmuuttajia sekä heidän osallisuuttaan Hervannan alueella.

2 SOSIAALINEN KUNTOUTUS

Sosiaalinen kuntoutus on asiakkaan kuntouttamista, jonka avulla tuetaan asiakkaan hyvinvointia sekä elämänhallintaa. Sosiaalinen kuntoutus yleensä toteutuu eri tavoin eri asiakkaiden kanssa ja palveluiden järjestäminen lähtee aina asiakkaan tarpeesta. Sosiaalisen kuntoutuksen työmenetelmiin kuuluvat sosiaalialan ammattilaisten puolesta tarjottava tehostettu tuki ja ohjaus, sosiaalisten vuorovaikutussuhteiden edistäminen sekä ryhmätoiminta. Tarkoituksena on auttaa asiakasta elämänhallinnan tukemisessa ja arkitoiminnoista selviytymisessä. Muita sosiaalisen kuntoutuksen työmenetelmiä ovat kuntouttava työtoiminta, työkokeilut, työpajat, vertaistuki ja kotiin vietävät palvelut. (Osallisuus 2015)

Sosiaalihuoltolaissa määritellään sosiaalisen kuntoutuksen sosiaalityö ja sosiaaliohjaus tehostetuksi tueksi sosiaalisen toimintakyvyn tukemiseksi, syrjäytymisen torjumiseksi ja osallisuuden edistämiseksi (L 1301/2014, 17 §). Sosiaalinen kuntoutus saattaa sisältää erilaisia toimintoja, palvelumuotoja ja toimintamalleja. (Osallisuus 2015)

Sosiaalihuoltolain tarkoitus on edistää sekä ylläpitää hyvinvointia. Sen tehtävänä on myös luoda sosiaalista turvallisuutta, edistää osallisuutta, vähentää eriarvoisuutta sekä turvata riittävät ja laadukkaat sosiaalipalvelut. Myös tarkoitus on edistää asiakaskeskeisyyttä sekä asiakkaan oikeutta parempiin palveluihin sekä kohteluun sosiaalihuollossa ja parantaa yhteistyötä sosiaalihuollon sekä kunnan sisäisten toimialojen kanssa. (L 1301/2014, 1 §.)

Asiakkaan tarve sosiaaliseen kuntoutukseen pohjautuu hänen tuen tarpeeseensa. Asiakkaan on mahdollista saada sosiaaliohjausta, tarkoituksena on neuvoa ja tukea asiakasta erilaisten palvelumuotojen käytössä ja linkittämisessä muihin tukitoimintoihin. Sosiaalityön tarkoituksena on yhdistää sosiaalisen tuen sekä palveluiden kokonaisuus, jonka jälkeen tarjota ratkaisuja muille tahoille. Sosiaalihuollon asiakkaalle tehdään palvelutarpeen arviointi. Arviointia voidaan tarpeen vaatiessa täydentää asiakassuunnitelmalla. Asiakassuunnitelma sisältää omatyöntekijän tai muun asiakkaan asiakkaan palveluista vastaavan henkilön ammatillisen arvion tuen tarpeesta, muista tarvittavista palveluista sekä kehityksen kannalta välttämättömistä sosiaalipalveluista. (Osallisuus 2015.)

Suomessa sosiaalityön tehtäviin kuuluu järjestää sosiaalityön palveluita niitä tarvitseville maahanmuuttajataustaisille henkilöille. Sosiaalityön tavoitteena tässä on tarjota maahanmuuttajille apua sekä valmiutta kohti itsenäistä elämää, koska suomalaisen ulkomaalaispolitiikan keskeisenä tavoitteena on maahanmuuttajataustaisten henkilöiden integroiminen Suomeen. Tällä tarkoitetaan kotouttamisesta eli toimenpiteistä, joiden avulla maahanmuuttaja taustaiset henkilöt sopeutuisivat suomalaiseen yhteiskuntaan. (Ihalainen & Kerttunen 2016)

Sosiaalisen kuntoutuksen pitkän aikavälin tavoite on osallisuus. Osallisuuden ydin on henkilön oma osallisuus elämään, yhteisöihin, perheeseen, työhön, palveluihin sekä yhteiskuntaan. (Metteri & Valokivi, 76)

Osallisuus syntyy, kun henkilö kokee olevansa osallisena jossakin yhteisössä. Yhteisö voi tulla henkilölle läheiseksi opiskelun, työn tai harrastustoiminnan kautta. Henkilö kokee osallisuutta parhaiten silloin, kun tuntee kuuluvansa yhteisöön, joka tukee henkilön omaa identiteettiä ja missä hän kokee tulleensa kuulluksi. (Rouvinen-Wilenius ym. 2011, 50) Yhteisöissä tapahtuva osallisuus voi olla jäsenten tasavertaisuutta, arvostusta sekä luottamusta. Osallisuus näyttäytyy myös siten, että henkilö pystyy vaikuttamaan asioihin omassa yhteisössään. Yhteiskunnassa osallisuus tarkoittaa henkilön mahdollisuutta työhön, toimeentuloon, terveyteen, koulutukseen, asuntoon ja sosiaalisiin suhteisiin. Kansallisella tasolla osallisuus tarkoittaa henkilön oikeutta vaikuttaa itseään koskeviin asioihin ja yhteiskunnan kehitykseen. Henkilön kokemus

osallisuudesta ja hänen verkostonsa ovat suojaavia tekijöitä syrjäytymistä ja eriarvoisuutta vastaan. Erityisesti maahanmuuttajien kohdalla osallisuuden edistäjiksi katsotaan muun muassa kielitaito sekä sosiaalisten suhteiden ylläpitäminen kantaväestön kanssa. (Rouvinen-Wilenius ym. 2011, 50-51)

3 YHTEISÖNEUVONTA

Yhteisöneuvonta-toimintamallin ydinideana on vahvistaa yhteisön toimivuutta koulutuksen ja ammatillisen tuen muodossa. Yhteisö pystyy ratkaisemaan itse esiin nousevia kysymyksiä ja ongelmia sekä tarvittaessa ottamaan yhteyttä viranomaisiin. Näin ollen ongelmaan voidaan reagoida hyvissä ajoin ennaltaehkäisevästi. Ongelman määrittelyssä valta-asema ja asiantuntijuus pysyvät yhteisössä eikä ulkopuolisella taholla. Toimintamalli tukee vahvasti palveluneuvonnan näkökulmasta alueelle uutena muuttavan, eli ns. uuden tulijan, elämää Hervannassa ja synnyttää kahdensuuntaista kotoutumista yhteisössä. (Koistiainen, Popova, Metteri, Leppänen & Harju 2019)

Yhteisövalmennus antaa suuntaviivat alueella toteutettavalle yhteisöneuvontatyölle. Hankkeen työntekijät organisoivat räätälöidyn yhteisövalmennuksen, jonka toteuttaa ulkopuolinen taho. Hankkeen kontaktoivat ulkopuolisia puhujia koulutusiltoihin. Puhujavieraat tulevat ammatillisin verkoston piiristä ja heidän esityksensä tukevat yhteisöneuvojan työtä.

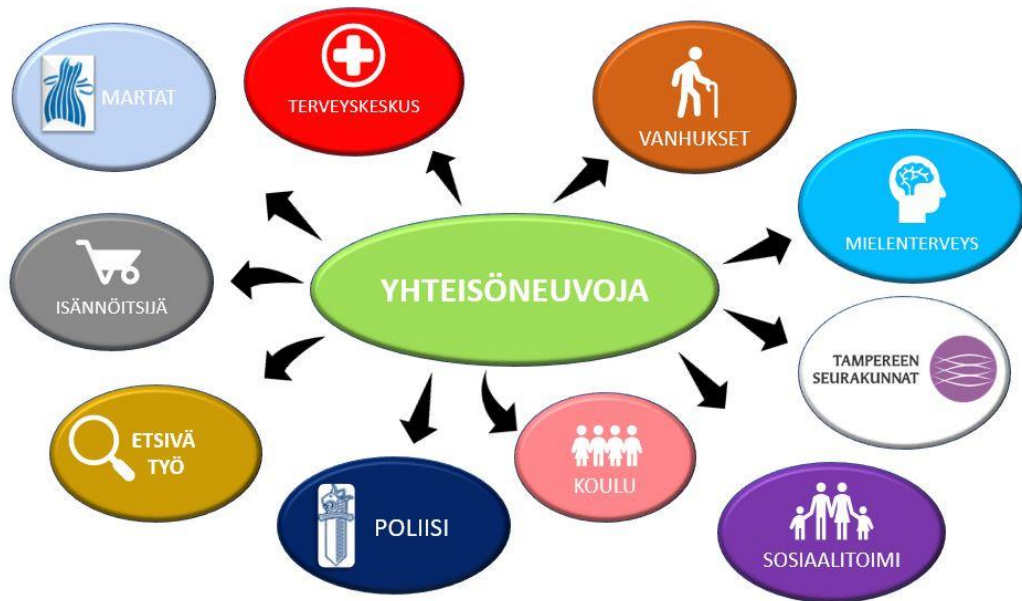
Kaapeli valmennuksia toteutetaan kaksi kertaa vuodessa, ensimmäinen keväällä ja toinen syksyllä. Kaapeli-yhteisövalmennus perustuu kansainvälisenä yhteistyönä kehitettyyn toimijuuden, vertaistuen ja yhteisöllisyyden malliin CABLE (Community Action Based Learning for Empowerment). Kaapeli-mallin tavoitteena on osallistujien voimaantuminen, osallisuus ja vastuunotto omista asioista sekä omasta yhteisöstä. (Pentikäinen & Porkka 2013) CABLE-mallin juuret löytyvät 1990-luvun brittiläisestä ja hollantilaisesta yhdyskuntatyöstä, joka poikkesi täysin tuon ajan suomalais-

sesta ja pohjoismaalaisesta yhdyskuntatyöstä. CABLE-mallista löytyy muutamia hyvin informatiivisia raportteja ja tutkimuksia, joita aion käyttää lähdemateriaalina. (Pentikäinen & Porkka 2013)

Jokaiseen valmennus kertaan pyritään saamaan 10 kantasuomalaista ja 10 maahanmuuttajataustaista henkilöä. Ideana on, että yhteisöneuvojat toimisivat neuvontatyössä kantasuomalainen/maahanmuuttajataustainen pareina. Samalla voidaan muodostaa käytännön toimintamalleja tilanteisiin, joissa on syytä ottaa yhteyttä ammattitahoon. Koulutukseen sisältyy myös jalkautuvan havainnoinnin kerta, joka tapahtuu yhteistyössä ammatillisen verkoston kanssa. Koulutettavista muodostetaan 5 hengen ryhmät, jotka jalkautuvat opastetusti tutustumaan verkostossa olevan organisaation toimintaan. Nämä vierailut vahvistavat yhteisöneuvojan ymmärrystä kyseisen ammatin toiminnasta ja vahvistavat yhteistyökumppanuutta. Pidempään yhteisöneuvojina toimineiden kannustimena toimii mahdollisuus nousta vastuuneuvojan asemaan. Vastuuneuvoja on koulutuksen jälkeen tiiviimmässä yhteydessä hankkeen projekti-päällikköön ja yhteisösuunnittelijaan ja välittää käytännön kokemuksia yhteisöneuvojan työstä. (Hakulinen henkilökohtainen tiedonanto 5.2.2019)

Yhteisöneuvojat toteuttavat matalan kynnyksen neuvontaa neuvonnantasoilla 0-1. Neuvontataso 0 tarkoittaa, että kyseessä ei ole vielä neuvontatilanne. Neuvontataso 1 tarkoittaa tilannetta, jossa asiakkaalla on selvärajainen ongelma tai kysymys - puhutaan yleisohjauksesta ja siitä, että selvitetään vaihtoehtoja ongelman ratkaisemiseksi. Mikäli selvärajainen ongelma ei selviä matalankynnyksen neuvonnan avulla (tasoilla 0-1), niin yhteisöneuvoja käyttää apunaan ammatillista verkostoa. Ammatillinen verkosto toteuttaa neuvontaa tasoilla 2-3. Neuvonnan tasolla 3 asiakas saa palveluohjausta suoraan ammatillisen verkoston edustajalta ja palveluita voidaan koordinoita eteenpäin. Neuvonnan tasolla 4 asiakas saa kokonaisvaltaista neuvontaa, mm. kotikäynnit mahdollisia, useita ongelmia. Asiantuntijaverkoston tulee koostua alueen toimijoista, joiden asiantuntijuutta tarvitaan arjessa apuna ja jotka ovat sitoutuneita toimimaan yhteisöneuvojien tukena. Yhteisöneuvonnan ja moniammatillisen työn hyödyksi voidaan määritellä, että toimintaa saadaan tuotua sinne missä neuvontaa tarvitsevat ihmiset ovat eikä toisinpäin. On siis äärimmäisen tärkeää, että yhteisöneuvoja tuntee neuvonnan eri tasot, eikä ylitä niitä. Tämän vuoksi yhteisöneuvojilla tulee olla

asiantuntijaverkosto käytettävissä neuvontatyössä. (Hakulinen henkilökohtainen tiedonanto 5.2.2019) Kuviossa 1 kuvataan yhteisöneuvojan asiantuntijaverkosta.



Kuvio 1. Yhteisöneuvojan ammatillinen verkosto.

4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS

Opinnäytetyön iso kuva on Hervannassa toteutettavassa yhteisöneuvontatyössä. Opinnäytetyöni tarkoituksena on selvittää miten yhteisöneuvontatyö vaikuttaa Hervannan alueelliseen hyvinvointiin, samalla tutkin mitä vaikutuksia neuvontatyöllä voi olla Hervannan tulevaisuutta ajatellen ja miten se kytkeytyy sosiaaliseen kuntoutukseen.

Tutkimuskysymykseni olivat seuraavat:

- miksi Hervannassa tarvitaan yhteisöneuvontaa ja miten se vaikuttaa alueelliseen sekä sosiaaliseen hyvinvointiin?
- mikä yhteisöneuvojien oma kokemus on matalankynnyksen neuvonnasta Hervannan alueella ja sen merkitys osallisuuden kannalta?

5 OPINNÄYTETYÖN TOIMINTAYMPÄRISTÖ JA AINEISTONKERUUN MENETELMÄT

5.1 TEKO-hanke ja Kototori

Opinnäytetyöni keskeinen työmaa on Hervannan vapaa-aikakeskuksen tiloissa sijaitseva TEKO-hanke. TEKO (tehostettu kotoutuminen) on 1.11.2016 käynnistynyt ESR:n (Euroopan sosiaalirahasto) rahoittama hanke, jonka toimintaa koordinoi Tampereen ev.lut. seurakunta. Muita osatoteuttajia hankkeessa ovat Tampereen kaupunki, Tampereen yliopisto ja Tampereen ammattikorkeakoulu. Tampereen Hervannassa toimivassa TEKO-hankkeessa edistetään kahdensuuntaista kotoutumista kyseisellä alueella. Tarkoituksena on luoda omaa toimijuutta tukeva malli, jossa neuvonnan avulla uusia maahanmuuttajataustaisia henkilöitä pyritään osallistamaan osaksi Hervannan alueen lähiyhteisöjä ja niiden toimintaa. (Tampereen kaupungin www-sivut 2018)

Toiminnan keskeinen tarkoitus on auttaa uusia maahanmuuttajia sopeutumaan osaksi Hervannan lähiyhteisöjä siten, että tarve lähtee asukkaiden omista tarpeista ja tukien heidän omaa toimintakykyään. Uusien tulijoiden kotoutumisprosessi nähtiin vahvasti kahdensuuntaisena; tarkoituksena siis ei ollut pelkästään sopeutua uuteen elinympäristöönsä, vaan että alueella jo asuvat olisivat osana uusien maahanmuuttajien elämään ja auttamassa heitä sopeutumaan lähiyhteisöihin – ytimenä kulttuurien avoin kohtaaminen sekä vuorovaikutus.

Sosiaalihuoltolaissa määritellään seuraavaa: ”Sosiaalisella kuntoutuksella tarkoitetaan sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen keinoin annettavaa tehostettua tukea sosiaalisen toimintakyvyn vahvistamiseksi, syrjäytymisen torjumiseksi ja osallisuuden edistämiseksi.” (L 1301/2014, 17 §). Sosiaalinen kuntoutus ja sen päämäärät ovat siis linjassa TEKO-hankkeen ydinidean kanssa.

Hervannassa toimivan TEKO-hankkeen yhteydessä toimii Kototori, joka on monitoimijainen matalan kynnyksen kohtaamispaikka ja neuvontapiste. Kototorin palvelut ovat suunnattu alkuvaiheen maahanmuuttajataustaisille henkilöille, jotka tarvitsevat apua arjen asioissa. Neuvonnan lisäksi Kototorilla ja jalkautuvalla neuvontatyöllä tuetaan myös maahanmuuttajien toimijuutta alueella sekä omassa henkilökohtaisessa elämässä. Matalankynnyksen neuvonnan taustalla on kyse ennaltaehkäisevästä, pystyvyyttä tukevasta ja alueellisesta yhteisösosiaalityöstä. Toiminnan tavoitteena on asiakkaiden elämänhallinnan tukeminen kehittämällä matalan kynnyksen palveluneuvontaa siten, että asiakkaat nähdään toimijoina ja tulevaisuudessa osana suomalaista yhteiskuntaa. (Tampereen ev.lut seurakunnan www-sivut 2019)

Kototorilla maahanmuuttajia palvelee vaihtuvat sosiaaliohjaajat sekä sosiaalityöntekijät, Tampereen maahanmuuttajien alkuvaiheen palveluista. Myös TEKO-hankkeen kehittäjäsosiaalityöntekijä sekä darin/persian-, arabian- ja somalikielinen kieliavustajat ovat vahvasti mukana toiminnassa. Palkattujen kieliavustajien rinnalla toimivat TEKO-hankkeen kouluttamat vapaaehtoiset työntekijät, jotka saavat nimikkeen ”yhteisöneuvoja”. Lähtökohtaisesti yhteisöneuvojiksi ovat päätyneet Kototorin entiset asiakkaat sekä hankkeessa harjoittelussa olleet opiskelijat. Lisäksi toiminnassa on mukana hervantalaisia asukkaita, seurakunnan työntekijöitä, kokemusasiantuntijoita, va-

paahteisia sekä muita kolmannen sektorin toimijoita. Vuorovaikutuksen tarkoituksena on, että yhteisöneuvojien avulla uudet tulijat voivat rakentaa ja laajentaa sosiaalista verkostoa, apua suomen kielen oppimiseen sekä kasvattaa mahdollisuuksia työllistymiseen. (Tampereen ev.lut seurakunnan www-sivut 2019)

Kototorille jalkautuvat myös muiden palveluiden edustajat, kuten KELA, Hervannan terveysasema, Kulttuurikasvatusyksikkö TAITE, työllisyyspalvelut ja Hervannan kirjasto. Kototorin kävijät ovat tarvinneet apua mm. papereiden kääntämiseen, asioiden tulkkaukseen, ajanvarausten tekemiseen, perheenyhdistämisprosessin edistämiseen, lomakkeiden täyttämiseen sekä laskujen maksamiseen. Samankaltaisiin asioihin haetaan apua myös sosiaalipalveluiden neuvonnasta. Kototorin tavoitteena on myös purkaa asiakaspainetta mm. sosiaalipalvelujen neuvonnassa sekä maahanmuuttajien alkuvaiheiden palveluissa. Asiakas voi tulla Kototorille minkä tahansa asian kanssa, ja tarvittaessa hänet ohjataan oikean palveluntarjoajan pariin. Kototorille voi tulla myös viettämään aikaa, tapaamaan ihmisiä ja nauttimaan kahvilan tarjoilusta. (Innokylä www-sivut 2019)

5.2 Aineistonkeruu ja haastattelumenetelmä

Opinnäytetyöni tutkimus on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Tutkimuksessani kartoitin, mitä yhteisöneuvojat ajattelevat yhteisöneuvonnan tarpeesta Hervannan alueella. Tutkimusaineiston keräsin ryhmähaastattelun avulla. Haastattelu on keskustelutilanne, jolla on tarkoitus ja päämäärä. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 11.) Haastattelu voi olla esimerkiksi teemahaastattelu, asiantuntijahaastattelu tai ryhmähaastattelu. Haastattelu voidaan toteuttaa eri tavoin mm. muistiinpanoja avulla, äänittämällä tai videoidulla. Haastattelu eroaa muista tiedonkeruumenetelmistä, koska aineiston keruuta on mahdollista säädellä tilanteen mukaan ja haastateltavia kuunnellen. Teemojen järjestystä on mahdollista muuttaa sekä vastauksia pystyy tulkitsemaan eri tavoin. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 205.)

Haastattelin neljää hervantalaista henkilöä, jotka ovat aikoinaan tulleet TEKO-hankkeen matalankynnyksen neuvontapiste Kototorin asiakkaiksi. Haastateltavat ovat kaikki taustoiltaan maahanmuuttajataustaisia henkilöitä. Yksi haastateltavista osallistui haastatteluun puhelimen välityksellä, johtuen että oli ennen haastattelua ehtinyt muuttamaan toiselle paikkakunnalle. Itse ryhmähaastattelu tilanne toteutettiin Hervanassa, Tampereen teknillisen yliopiston kampuksella. Haastattelu kesti kokonaisuudessaan 1 h 30 min ja se toteutettiin englannin kielellä. Pyysin haastateltavilta luvan äänittää haastattelun.

Ryhmähaastattelu aloitettiin kevyesti normaalilla keskustelulla. Aloitin haastattelun taustoittamalla haastateltavien tilanteita, toimintaa hankkeessa ja miten haastateltavat tunsivat toisensa entuudestaan. Haastattelussa seurasin tekemääni kysymysrunkoa, mutta muutin ajoittain kysymysten muotoa koska keskustelu eteni luontevasti ja välillä haastateltavat ehtivät jo kommentoimaan tulevia kysymyksiäni, koska aihepiiri ja kysymykset korreloivat keskenään vahvasti. Haastattelua jatkettiin luontevilla jatkokysymyksillä. Kysymysrunгон jälkeen kävin haastateltavien kanssa läpi, onko heillä mitään lisättävää aiheeseen. Tein yhteenvedon haastattelusta sekä pyysin haastateltavia lisäämään ja syventämään esille tulleita teemoja, mikäli kokivat sen tarpeelliseksi.

5.3 Aineiston analysointi

Analyysin tekemiseen ei aina löydy yhtä oikeaa tapaa. Yleinen käytäntö on, että aineisto kerätään ensin, jonka jälkeen siirrytään aineiston purkamiseen asteittain. Myös aineiston keräysvaiheessa voi jo tehdä analyysia. (Hirsjärvi ym. 2013, 222-224.) On suositeltavaa, että analysointi kuitenkin aloitetaan mahdollisimman pian aineiston hankinnan jälkeen. Aineiston analysointiin vaikuttaa haastattelun pituus sekä kuinka monta henkilöä haastatellaan. Haastattelujen määrä ja analysointi riippuvat siitä mikälainen tutkimus on kyseessä sekä sen tavoitteista. Oma haastatteluni sisälsi strukturoituja sekä avoimia kysymyksiä. Haastatteluni opinnäytetyötä varten oli ryhmähaastattelu, jonka nauhoitin puhelimeni sanelimella. Tämän jälkeen litteroin nauhoitteen. Litterointi tarkoittaa haastattelu- tai keskusteluaineiston purkamista kirjalliseen muotoon.

Nauhoitteen analysoinnin aloitin lukemalla aineistoni läpi useaan kertaan, jonka jälkeen palasin tiettyihin kohtiin tarpeen mukaan tätä työtä tehdessäni. Kaikkea materiaalia en kuitenkaan voinut analysoida, koska nauhoitteessa oli myös irrallisia asioita, jotka eivät liittyneet opinnäytetyöni aihepiiriin lainkaan. Itse analysoinnin aloitin tammikuussa 2020. Tiivistin haastattelun sisältöä poistamalla opinnäytetyön aihepiiristä poikkeavaa tekstiä, jonka avulla tekstistä tuli helpommin sisäistettävää. Lopulta sain tiivistettyä haastatteluista keräämäni aineiston 15:sta sivusta seitsemään sivuun.

5.4 Tietosuoja

Tiedostan omaan opinnäytetyöni aiheeseen liittyvät eettiset haasteet ja vastuut. Olin alustavasti perehtynyt henkilötietojen käsittelyyn ja tietosuojaan liittyviin ammatikorkeakouluni ohjeisiin. Säilytin aineisto- ja tutkimusmateriaalin omassa kodissani ja salasana suojatulla tietokoneellani. Työssäni en julkaissut kenenkään henkilötietoja, enkä muitakaan tietoja, joita vastaajat eivät halunneet tutkimuksessani käytettävän.

6 TUTKIMUKSEN TULOKSET

6.1 Haastateltavien taustatiedot

Haastateltavia oli neljä, jotka kaikki olivat tulleet Suomeen Lähi-Idän alueelta. Haastateltavat olivat iältään 30-50 vuotiaita ja kaikilla heillä oli joko korkea- tai keskiasteen koulutus, joka oli suoritettu heidän kotimaassaan. Koulutustaustoiltaan haastateltavien taustat vaihtelivat aina terveydenhuollosta tekniikan alalle. Työkokemus heillä vaihteli 3-14 vuoden välillä. Kaikki haastateltavista ovat alun perin tulleet hakemaan apua Kototorilta.

Haastateltavani olivat kaikki tulleet saapuneet Suomeen paremman elämän toivossa. Kotimaasta lähdön syynä oli sota tai sodan uhka. Haastateltavat kertoivat heidän toiveensa olleen mahdollisuus rauhalliseen elämään. Haastateltavat kokivat, että Suomi on maa, jossa on sananvapaus, ei vakavia ongelmia sekä paras mahdollinen koulujärjestelmä. Asiakassuhteen jälkeen edellä mainitut henkilöt ovat aloittaneet vapaaehtoistyön Kototorilla, tarkoituksena auttaa neuvontapisteen toiminnoissa ja kieliapuna neuvonnan toteutuksessa. Kaikki haastateltavat olivat joko jatkaneet opintojaan Suomessa tai uudelleen kouluttautuneet.

6.2 Hankkeeseen saapuminen

Kaikki haastateltavat päätyivät alunperin TEKO-hankkeeseen hakemaan neuvontaa ja apua. Yhdelle haastateltavista Tampereen kaupungin sosiaaliohjaaja oli ehdottanut, että Kototorilta olisi mahdollista saada apua arkisten asioiden hoitamiseen. Kaksi haastateltavista olivat kuulleet Kototorista ystäviltaan, jotka olivat jo aikaisemmin käyneet hakemassa apua hankkeesta. Neljäs haastateltava oli päätyneet hankkeeseen kirkon kautta. Yhdistävä tekijä kaikilla haastateltavilla oli saada tukea tullaakseen osaksi suomalaista yhteiskuntaa ja oppiakseen suomen kieltä.

“Koin hankkeessa työskentelyn hyväksi mahdollisuudeksi opetella suomen kieltä. Samalla opin koko ajan enemmän suomalaisesta lainsäädännöstä sekä järjestelmästä - mutta samalla pystyin myös auttamaan muita (asiakkaita).”

Suomen kielen oppiminen sekä muiden auttaminen olivat yhdistävät tekijät jäädä hankkeeseen yhteisöneuvojiksi. Kaksi haastateltavista kuvailevat, että muiden maahanmuuttajataustaisten henkilöiden toistuva auttaminen on opettanut heitä ymmärtämään esimerkiksi miten erilaisia KELA:n kaavakkeita täytetään. Kaikki haastateltavista kokivat, että matalankynnyksen neuvonnan yhteydessä toistettavien asioiden myötä heidän oma toimijuutensa sekä ymmärrys suomalaisia järjestelmiä sekä toimintamalleja kohtaan selkeentyi.

6.3 Yhteisöneuvonta hankkeessa

Yksi haastateltavista koki hankkeessa työskentelyn avulla saavuttaneen hyväksynnän kantasuomalaisten keskuudessa. Toinen haastateltavista painottaa myös, että pelkästään kokemuksena hanketoiminta oli avartavaa ja yksi syistä miksi jatkoi osallistumista hankkeen toimintaan. Auttaminen oli kaikille tärkeää ja haastateltavat kokivat voimakasta empatiaa heitä heikommassa asemassa olevia asiakkaita kohtaan.

“Olin surullinen niiden ihmisten puolesta, jotka eivät osanneet lukea ja kirjoittaa. He kokivat olevansa hukassa, todella hukassa. Joten se oli syy, juuri auttaa näitä ihmisiä...”

Haastateltavat kokivat, että heidän antamansa kieliapu oli avainasemassa matalankynnyksen neuvonnassa. Tampereen kaupungin tulkkien antama kielituki oli ajallisesti rajallista, joten yhteisöneuvojien toimesta tuleva tulkkaukset oli aina tarpeellista. Kaksi haastateltavista kertoivat, että omalla suomenkielen oppimisella olla oli valtava vaikutus siihen miten he pystyivät auttamaan asiakkaita. Haastateltavat kokivat, että englannin- ja suomenkielentaidot kehittyivät jatkuvasti hankkeessa työskentelyn aikana.

“Kaikista arkisista asioista tuli myös kaikista yleisempiä ongelmia.”

Yksi haastateltavista koki, että suomalaisen järjestelmän ongelmat olivat haastavia ennen toimimista hankkeessa. Asiakkaiden jatkuva neuvominen oli avain omaan oppimiseen; asiakkaiden kanssa täytettävät kaavakkeet vaativat aluksi sosiaaliohjaajan apua, mutta ajan kanssa kaavakkeet tulivat tutuiksi ja asiakkaiden auttaminen helpommaksi. Haastateltavat painottivat, että yksi tärkeimmistä asioista yhteisöneuvontatyössä oli asioiden jatkuva toistaminen.

“Tiedättekö te kuka Bruce Lee oli? Hänellä on hyvä lainaus (koskien toistamista):

“Minä en pelkää miestä joka harjoittelee 10 000 erilaista potkua kerran, mutta pelkään miestä joka harjoittelee yhtä potkua 10 000 kertaa.”

Asioiden toistamisella oli myös vaikutus asiakassuhteeseen sekä luottamukseen. Kun entuudestaan tutut asiakkaat palasivat Kototorille asioimaan, niin hyvin usein he hakeutuivat sen yhteisöneuvojan luo, joka oli heitä aikaisemmin auttanut. Edellä mainitut tilanteet edesauttoivat vahvistamaan yhteisöllisyyttä sekä osallisuutta. Asiakkaat saattoivat jatkossa tuoda mukanaan myös muita perheenjäseniä tai mahdollisesti koko perheen, mikä kertoi muodostuneesta luottamussuhteesta.

Eräs haastateltava koki, että mielenkiintoisimpia asioita hankkeessa oli asioinnin helppous; Kototorilta annettava neuvonta ei vaadi ajanvarausta eikä yleensä ei edes jonotusta. Hän itse on kokenut, että perinteinen kunnan puolesta annettava sosiaaliohjaus on hyvin jähmeää verrattuna matalankynnyksen neuvontaan. Haastateltava myös kuvaa, että mitä pidemmälle hankekausi on mennyt, sen monipuolisemmaksi sekä toimivammaksi yhteisöneuvonta on muuttunut.

Haastateltavat kokivat kantaväestön mukana olon tärkeäksi. Auttamisen lisäksi oli hyödyllistä tulla tutuiksi kantasuomalaisen kanssa ja samalla kokea hyväksyntää, niin hanketyössä sekä Hervannan alueella.

6.4 Ajatuksia yhteisöneuvonnasta hankekauden jälkeen

Kaikki haastateltavat olivat yhtä mieltä, että alueellinen yhteisöneuvonta tulee aina olemaan tarpeellista Hervannassa. Yksi haastateltavista kokee, että maahan tulevilla koulutetuilla ihmisillä tulee olemaan helpompaa, mutta avuntarve jossain muodossa näyttäytyy lähtökohtaisesti kaikilla.

“Than sama kuka sinä olet ja mistä sinä tulet, mutta Suomeen muuttaessa tulet kohtamaan joitakin ongelmia...”

Haastateltavat ovat yhtä mieltä, että Hervannan vapaa-aikakeskus tulisi jatkossakin olla fyysinen piste alueen yhteisöneuvontatyölle. Vapaa-aikakeskus sijaitsee aivan Hervannan ytimessä ja on jo kolmen vuoden ajan toiminut hankkeen toimintaympäristönä, jonne alueella asuvat henkilöt osaavat helposti tulla.

Eräs haastateltava kuvaa, että alueella on tiettyjä ihmisiä – vanhoja tai erityistä tukea tarvitsevia - jotka tulevat aina tarvitsemaan alueellista neuvontaa ja jotka ovat ehtineet turvautua tuttuihin yhteisöneuvojiin. Haastateltava on huolissaan siitä, miten edellä mainitut asiakkaat tulevat toimimaan jatkossa ja onko mahdollista, että kynnys avun hakemiseen kasvaa.

Erään haastateltavan mielestä yhteisöneuvontamallia pitäisi pystyä hyödyntämään, mikäli apua tarvitsevan täytyy muuttaa toiselle paikkakunnalle – toistaiseksi vastaavaa toimintaa ei ole saatavilla kuin muutamilla paikkakunnilla. Hän kuvaa, että jopa kantasuomalaisilla saattaa olla vaikeuksia uudelle paikkakunnalle muuttamisessa ja

asioiden järjestelyssä, joten tämä pitäisi suhteuttaa myös maahanmuuttajataustaisten henkilöiden tuki ja tarve muuttojen yhteydessä. Eräs haastateltava pohtii myös mikä tarve Tampereen muilla alueilla olisi vastaavalle toiminnalle. Hänen mukaansa asiakkaita tuli useasti myös Tampereen muilta asuinalueilta. Hänen painotti, että vaikka hanke oli alueellinen niin silti kaikkia apua tarvitsevia autettiin ja tai vähintäänkin ohjattiin asiakkaan tarvetta vaativaan paikkaan.

Kaksi haastateltavista miettivät, että mikä tulisi olemaan yhteisöneuvonnan seuraava vaihe; asiakkaat, jotka ovat jo saaneet apua neuvonnasta tarvitsevat sitä myös jatkossa, mutta mahdollisesti eri muodossa kuin ennen. Haastateltavien mukaan olisi tärkeää, että myös yhteisöneuvonta valmistaisi asiakkaita seuraavaan vaiheeseen, joka olisi jatkumo maahanmuuttajataustaisten henkilöiden integroitumista ajatellen. Yleinen mielipide kaikilla haastateltavilla oli, että kielen opetteluun lisäksi isoimmat ongelmat liittyvät työllistymiseen sekä opiskeluun; ei täysin ymmärretä mikä on CV tai mihin sitä tarvitaan, miten opiskelupaikkaa haetaan tai mitkä ovat kriteerit opiskelupaikan hakua varten.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Haastatteluiden perusteella voidaan tehdä johtopäätös, että yhteisöneuvonnalla on jatkuva tarve Hervannan alueella. Kaikki haastateltavat kokivat yhteisöneuvontatyön tarpeelliseksi ja olivat samaa mieltä, että sitä tulisi jatkaa hankekauden jälkeen jossain muodossa. Kototorin matalankynnyksen neuvonnan avulla on myös helpompi luoda kontakteja muihin ihmisiin, koska tunnelma on rento sekä kahvilan ympäristö kodinomainen ja sosiaaliset tilanteet muodostuvat kahvilassa odottelun aikana. Myös sosiaalityöntekijän tai sosiaalihoajaan kohtaaminen vaikuttaa olevan luontevampaa kyseisessä ympäristössä. Ympäristöstä on aistittavissa yhteisöllisyys, johon myös sosiaalitoimen työntekijät sopivat hyvin ilman, että tilanteet koettaisiin liian virallisina tai ahdistavina.

Haastateltavat olivat huolissaan jatkosta ja siitä mihin suuntaan yhteisöneuvontatyö on menossa hankekauden jälkeen. Haastateltavat toivoivat, että huomiota kiinnitettäisiin hankkeessa jo aikaisemmin asioineiden henkilöiden tukemiseen, taitojen kehittämiseen, opiskelupaikan hakemiseen sekä työnhakuun. Kototorille jalkautuneet muiden palveluiden edustajat nähtiin myös positiivisessa valossa, erityisesti Kela. Kelan virkailijan vastaanotto koettiin erinomaiseksi malliksi tavoittaa paikalliset maahanmuuttajataustaiset henkilöt asioimaan pisteellä. Hervannan terveysaseman edustajien jalkautuminen sen sijaan koettiin hieman sekavana ja ajatus pelkästä ajanvarauksesta oli asia mitä haastateltavien mukaan pitäisi vielä työstää.

Haastateltavat kokivat osallisuuden kannalta tärkeäksi, että kantaväestöä oli mukava toiminnassa. Heille oli tärkeää tulla hyväksytyksi Hervannan alueella ja kaikki kokivat, että yhteisöneuvontatyö hankkeessa edesauttoi heitä tulemaan osaksi lähiyhteisöjä ja saamaan tuttuja tai jopa ystäviä alueelta.

8 POHDINTA

8.1 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyön tekemisessä noudatetaan eettisiä ohjeita sekä periaatteita. Eettisessä ajattelussa on tarkoitus, että minä opinnäytetyön tekijänä pohdin omia sekä yhteisön arvoja ja peilaan niitä siihen, mikä on oikein ja väärin. Opinnäytetyötäni varten laadin ryhmähaastattelun, jossa haastateltavat kertovat kokemuksensa sekä ajatuksensa yhteisöneuvonnasta – tehtäväni oli siis dokumentoida heidän kertomansa totuudenmukaisesti. Henkilö pohtii suhtautumistaan omiin ja toisten tekemisiin etiikan avulla sekä samalla selvittää mitä voi sallia ja mitä ei. Yksi osa tutkimusetiikkaa on deontologia eli velvollisuusetiikka. Deontologian mukaan tutkimuksessa velvollisuuseettinen normi, että tutkimukseen osallistuminen täytyy olla vapaaehtoista. Deontologian mukaan ketään ihmistä ei saa käyttää oman edun tavoittelemisen työvälineenä. Haastateltavien henkilöiden henkilöllisyyksiä ei myöskään saa tuoda esille ja tunnistettavat seikat tulee eliminoida. (Kuula 2011, 17)

Haastateltavat kontaktoin TEKO-hankkeen kautta ja kaikki heistä suostuivat ryhmähaastatteluun. Kaikki haastateltavista olivat minulle entuudestaan tuttuja hanketyön kautta.

8.2 Tuloksien tarkastelu

Historiansa alkumetreistä lähtien Hervanta on ollut monikulttuurinen kaupunginosa. Ennen 1970-lukua Hervannan alueella elettiin omavaraistaloudessa, vain muutamat maatilat koristivat metsä- ja peltoaukeita. Alueella sijaitsti myös Hepolammin kaato- paikka, silloisen alueen tunnetuin ”nähtävyys”. 1960-luvun lopulla alettiin silloisen Tampereen kaupunginjohtajan Pekka Paavolan toimesta suunnittelemaan asuinalueita, jolla pystyttäisiin vastaamaan Suomen sisäisen muuttoliikkeen ja teollisen kasvun paineisiin – tarvittiin kaupunginosa, jonne olisi mahdollista rakentaa mahdollisimman

paljon asuntoja mahdollisimman edullisesti. Tarkoituksena oli myös yhdistää korkea-koulu- sekä teollisuusalue yhdeksi kokonaisuudeksi itse asuinalueen kanssa. Tämän seurauksena näille metsä -ja peltoalueille syntyi 1970-luvulla virallisesti Hervannan kaupunginosa. (Tietoa Tampereesta www-sivut 2019)

Ensimmäiset Vietnamin venepakolaiset saapuivat Hervantaan 80-luvulla – tämän seurauksena ulkomaalaistaustaisten asukkaiden määrä on hiljalleen kasvanut vuosi vuodelta. Suuri ulkomaalaistaustaisten asukkaiden määrä on tietysti huokutellut alueelle entistä enemmän maahanmuuttajia, koska luonnollista on, että saman kotimaan, kulttuuritaustan tai etnisyyden omaavat ihmiset hakeutuvat toistensa lähelle asumaan. Eli maahanmuuton juuret ovat syvällä Hervannan historiassa ja juuri sen vuoksi TEKO-hankkeen konsepti sopi täydellisesti Hervantaan.

Opinnäytetyötä tehdessä myös TEKO:n hankekausi tuli päätökseensä 31.12.2019. Lokakuussa 2019 Tampereen kaupunki teki kuitenkin päätöksen jatkaa Kototorin toimintaa ja muuntaa sen pysyväksi toimintamalliksi. Samalla Kototori tuli osaksi Tampereen kaupungin sosiaalipalveluverkkoa. Kototori jatkaa toimintaansa ”yhden luukun”-periaatteella, jossa asiakas saa edelleen tarpeensa mukaista palveluohjausta yhdestä paikasta ilman ajanvarausta. Kototori on edelleen auki tiistaisin ja perjantaisin klo.10:00 – 16:00. Kototorille jalkautuvat Tampereen maahanmuuttajien palveluista sosiaaliohjaaja ja kehittäjäsosiaalityöntekijä. Daria, persiaa ja arabiaa puhuvat omankieliset ohjaajat jalkautuvat edelleen myös Kototorille. Näiden työntekijöiden kanssa Kototorin toiminnassa on edelleen mukana TEKO-hankkeen kouluttamia vapaaehtoisia yhteisöneuvojia.

Itse tein kaksi pitkää harjoittelua TEKO-hankkeessa vuosina 2017 ja 2018. Harjoitteluni ydin oli yhteisöneuvontatyöhön tutustuminen sekä TEKO: Goes to Work-työllisyysinfojen järjestäminen hankkeessa. Ensimmäisen harjoittelun alussa oli jo havaittavissa lämmin ilmapiiri ja että ihmiset kohdataan sellaisina kuin he ovat. Itse toimin mukana neuvonnassa auttaen asiakkaita, joiden avuntarve vaihteli jatkuvasti. Kuten haastateltavatkin totesivat, niin isoimmat ongelmat myös itselläni olivat kommunikaatiossa; ilman yhteisöneuvojia ja heidän kieliosaamistaan olisin moneen otteeseen ollut tilanteessa, jossa asiakas ei välttämättä olisi saanut tarvitsemaansa apua.

Hankkeessa tuettiin myös vahvasti vapaa-ajantoimintaa. TEKO-hanke käynnisti fut-salryhmän miehille sekä liikuntaryhmän naisille, jotka toteutuivat kerran viikossa. Lisäksi Hervannan vapaa-aikakeskuksella järjestettiin jatkuvasti lukuisia harraste- ja kulttuuritapahtumia, urheilutoimintaa sekä erinäisiä kursseja, joissa yhteisöllisyys sekä osallisuus korostuivat.

Harjoitteluni aikana huomasin myös, että mitä enemmän maahanmuuttajilla on kontakteja kantaväestöön niin sitä paremmin he myös sopeutuivat asiakkuuteen hankkeessa. Vahvan integraation avulla kantasuomalaisten ennakkoluulot vähenevät, stereotyyppiset käsitykset muuttuvat ja lähiyhteisöistä mahdollisesti tulee entistä yhtenäisempiä. Osallisuuden sekä yhteenkuulumisen tunne on se mitä valtaosa maahanmuuttajataustaisista henkilöistä hakee, mutta sen saavuttamiseen tarvitaan jatkuva sosiaalisen kuntoutuksen ketju, jonka katkeamisella voi olla epätoivottuja vaikutuksia.

Hervanta on aina ollut monikulttuurisesti rikas alue, mutta viime vuosina maahanmuuttajataustaisten henkilöiden määrä on kasvanut ja on hyvin todennäköistä, että tämä kasvu jatkuu tulevaisuudessa. Alkuvaiheen maahanmuuttajilla todennäköisesti puuttuu tarvittava tieto palveluihin hakeutumisesta, mutta nyt alueella on jo valmiiksi matalankynnyksen neuvontaan valjastettuja yhteisöneuvojia, joita toiminnassa voitaisiin jatkossakin hyödyntää. Haastateltavat myös toivoivat yhteisöneuvonnan muuttavaan muotoaan, joka integraation kehityksen kannalta olisi myös suotavaa. Vaikka tämä ajatuksena on hyvä, niin itse näen että matalankynnyksen neuvonnan ydin on kuitenkin antaa asiakkaalle apua, mutta samalla myös ohjata tarvittavan palvelun äärelle, käyttäen apunaan yhteisöneuvojien ammatillista verkostoa.

Yhteisötyö ja osallisuus ei kuitenkaan synny tyhjiössä. Helsingin Diakonissalaitoksen tutkimuksen mukaan Kaapeli-yhteisövalmennuksien luomat yhteisöjen kehittämisprosessit tarvitsivat juurtuakseen tuekseen yhteisöllistä alustaa. (Elenius, K. 2014, 62-63.) Helsingin Diakonissalaitos toteutti vuonna 2005 Diakonia in the City-yhteisövalmennushankkeen Namibialaisessa asuinyhteisössä. Hankkeen yhteisövalmennuksen työntekijät koostuivat TEKO-hankkeen tapaan vapaaehtoisista henkilöistä. Hankkeen aikana huomattiin, että yhteisötyö toimi erilaisuuden kohtaamisen ja sen yhteisen käsittelyn välineenä hyvin tehokkaasti. (Elenius, K. 2014, 29-30.)

TEKO sekä Diakonia in the City-hankkeiden toiminnassa yhteistä oli myös se, että hankekauden edetessä alueen sosiaalityöntekijät ja hankkeen työntekijät jäivät hiljalleen taka-alalle ja yhteisövalmennuksen käyneet yhteisöneuvojat nousivat isompaan rooliin. Yhteisöneuvonnassa korostuu yhteisöneuvojien tuntemus sekä kiinnostus omaa asuinalueitaan ja siellä asuvia yhteisöjä kohtaan. Molemmissa hankkeissa luotiin pedagogisia prosesseja, jotka synnyttivät osallisuutta, voimaantumista sekä yhteisön sisäistä vahvistumista.

Vaikka uusien tulijoiden määrä onkin vähentynyt, niin alueella nykyisin asuvat maahanmuuttajataustaiset henkilöt tulevat jatkossakin tarvitsemaan apua ja neuvontaa. Yhteisöneuvonta sekä jalkautuva sosiaalityö ovat sosiaalista kuntoutusta, jonka avulla pyritään auttamaan vaikeassa elämäntilanteessa olevia ihmisiä ja auttamaan heitä heidän tavoitteissaan. Sosiaalinen kuntoutus on toimintakyvyn sekä arjenhallinnan tukemista ja vahvistamista. Tarkoituksena on myös osallisuuden edistäminen niin, että asiakas tulee pärjäämään arjessa sekä omassa elinympäristössään mahdollisimman itsenäisesti. Alueellinen yhteisöneuvontatyö on sosiaalista kuntoutusta parhaimmillaan ja on jo kantanut hedelmää Hervannan alueella.

LÄHTEET

Elenius, K. 2014. Yhteisölliset työmenetelmät laitosympäristössä. Helsinki. Helsingin Diakonissalaitos.

Junger, S. 2016. Tribe – On homecoming and belonging. USA. Hachette Book Group, Inc.

Hakulinen, A. Yhteisökehittäjä, TEKO-hanke. Tampere. Henkilökohtainen tiedonanto 5.2.2019. Haastattelija Jarno Lehtonen. Muistiinpanot haastattelijan halussa.

Hirsjärvi, S, Remes, P. & Sajavaara, P. 2013. Tutki ja kirjoita. 18. uud. p. Helsinki: Tammi.

Hirsjärvi, S, Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki. Tammi.

Koistiainen, T, Popova, K, Metteri, A. Leppänen, M & Harju, M. 2019. Yhteisötyö kahdensuuntaisessa kotoutumisessa: Yhteisö, kohtaaminen ja osallisuus. Tampere. Kirjapaino Hermes Oy.

Kuula, A. 2011. Tutkimusetiikka: Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere. Vastapaino.

Murto, K. Terapeuttinen yhteisö. 2013. Helsinki. Suomen Yhteisöakatemia Oy.

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, luku 17 §

Sverige Radio www-sivut. 2018. Viitattu 26.1.2018 <https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=6870327>

Söderling, Ismo. Helsingin sanomat www-sivut. 2018. Viitattu 25.8.2018.

<https://www.hs.fi/paivanlehti/25082018/art-2000005802451.html>

Tableau Public www-sivut. 2019. Viitattu 8.3.2019. <https://public.tableau.com/profile/tampereen.kaupunki#!/vizhome/UlkomaalaistaustaisetTampereella/Etusivu>

Tampereen kaupungin www-sivut. 2018. Viitattu 28.1.2018. https://www.tampere.fi/tampereen-kaupunki/ajankohtaista/tiedotteet/2017/05/24052017_1.html

Tampereen ev.lut seurakunnan www-sivut. 2019. Viitattu 28.2.2019. https://tamperenseurakunnat.fi/sivustot/teko-hanke?event_id__31130=28500

Paatero, Mikko. 'Ruotsin sisäinen turvallisuus rakoilee'. Mikko Paatero-blogi. 28.1.2018. <http://mikkopaatero.puheenvuoro.uusisuomi.fi/249983-ruotsin-sisainen-turvallisuus-rakoilee>

Porkka, Jouko & Pentikäinen, Marja. 2013. Community of the Future : Challenges and New Approaches to Community based Social Work and Diaconia from the CABLE Approach. Diakonia-ammattikorkeakoulu.

Valve, Katri. 2011. Yhteisövalmennus - Helsingin Diakonissalaitokselle toteutettu työyhteisöjen valmennushanke

Teemahaastattelurunko

1. PERUSTIEDOT

- sukupuoli
- ikä
- taustat
- koulutustausta
- työkokemus
- kauanko olet asunut Suomessa?

2. TOIMINTA YHTEISÖNEUVONTATYÖSSÄ

- miten alun perin löysitte Teko-hankkeen?
- mikä oli syy tuloon; oliko kyseessä neuvonnan tarve, työharjoittelu, muu syy?
- jätttekö mukaan hankkeen toimintaan asiakkuuden/harjoittelun jälkeen?
- jos jätite niin miksi?
- miten teidän toiminta hankkeessa on tukenut teidän integroitumistanne suomalaiseen yhteiskuntaan?

2. ONKO YHTEISÖNEUVONTA TARPEELLISTA

- kokemukseenne perustuen, koetteko yhteisoneuvontatyön tarpeelliseksi Hervannan alueella?

- jos koette, niin miksi?
- miten toiminnan pitäisi jatkua hankekauden jälkeen?
- haluaisitteko olla jatkossa mukana toiminnassa?
- miten toimintaa voisi kehittää?